

*Zəvvarın  
cib kitabı*

**Bakı 2011**

**Tərcümə edən:**

**Ə. Z. Musayev**

**Redaktorlar:**

**M. N. Qarayev**

**A. X. Salehli**

**S. Z. Səfərbəyov**



**Bu kitab Azərbaycan Respublikası  
Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin  
razılığı ilə çap edilmişdir.**

**(DK-430/B 27.09.2011)**

## *Kitabın içindəkilər*

<i>Müqəddimə</i> .....	4
<i>Həcc və ümrənin ədəbləri</i> .....	6
<i>Həcc və ümrənin fəziləti</i> .....	10
<i>Həcc və ümrənin vacibliyi</i> .....	13
<i>Həcc və ümrənin yerinə yetirilməsi</i> .....	15
<i>Qurandan seçilmiş dualar</i> .....	38
<i>Hədislərdən seçilmiş dualar</i> .....	58
<i>Səfər duası</i> .....	85
<i>Cənazə namazı</i> .....	88

## Mərhəmətli, Rəhmli Allahın adı ilə!

### Müqəddimə

Şübhəsiz ki, həmd Allaha məxsusdur! Biz Ona həmd edir, Onu köməyə çağırır, Ondan bağışlanma və bizi doğru yola yönəltməyi diləyir, nəflərimizin şərindən və pis əməllərimizdən qorunmaq üçün yalnız Ona pənah aparırıq. Allah kimə hidayət verərsə o, doğru yolda olar, kimi azdırarsa onu doğru yola yönəldən tapılmaz. Mən şahidlik edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə haqqı olan məbud yoxdur, təkdir, şəriki yoxdur və şahidlik edirəm ki, Muhəmməd Onun qulu və elçisidir. Muhəmmədə, onun ailəsinə, onun əshabələrinə və Qiyamət gününədək gözəl tərzdə onların ardınca gedənlərə Allahın salavatı və salamı olsun!

Bu kitabçadakı məlumatların bir qismi Muhəmməd ibn Saleh əl-Useyminin və Abdur-Rəzzaq əl-Bədrin həcc ziyarətinə aid kitablarından götürülmüşdür.

Qüdrət və qüvvət sahibi olan Allaha – Onun gözəl adları və uca sifətləri ilə yalvarıram ki, bunu Kəramətli Üzü xatirinə olan xalis əməllərdən etsin, həyatımda və ölümümdən sonra onunla mənə, habelə onu oxuyan, çap edən və yayılmasına köməklik göstərən hər kəsə fayda versin. Şübhəsiz ki, pak və müqəddəs Allah buna qadirdir. Peyğəmbərimiz Muhəmmədə, onun ailəsinə, onun əshabələrinə və Qiyamət gününədək gözəl tərzdə onların ardınca gedənlərə Allahın salavatı və salamı olsun!

## Həcc və ümrənin ədəbləri

Həcc və ya ümrə ziyarətini yerinə yetirmək istəyən hər bir müsəlman aşağıda qeyd olunanlara diqqət verməlidir:

1) Ziyarəti ixlasla – Allahın rızasını qazanmaq üçün etməlidir;

Bu xüsusda Uca Allah buyurur:

﴿قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ﴾

«De: "Mənə, dini yalnız Allaha məxsus edərək, Ona ibadət etmək əmr olunmuşdur.»<sup>1</sup>

2) Ziyarətini mötəbər mənbələrə və səhih dəlillərə əsaslanaraq doğru-düzgün şəkildə yerinə yetirməlidir:

---

<sup>1</sup> "əz-Zumər", 11.

3) Səfərə çıxdıqda özünə layiqli dostlar seçməli və Allahdan qorxan möminlərlə oturub-durmaldır:

Peyğəmbər ﷺ demişdir: **“Yaxşı dostla pis dostun məsəli ətir satanla körük vuranın məsəlinə bənzəyir. Ətir satana gəlincə, ya o sənə ətir bağışlar, ya sən ondan ətir alarsan, ya da ondan gözəl iy gəldiyini duyarsan. Körük vurana gəldikdə isə, ya o sənənin paltarını yandırar, ya da ondan pis iy gəldiyini duyarsan.”**<sup>1</sup>

4) Özü ilə ehtiyaclarını ödəyəcək qədər pul götürməlidir:

Bu xüsusda Uca Allah buyurur:

﴿تَكَرَّوْا﴾

<sup>1</sup> Səhih əl-Buxari, 5534.

«Özümlə azuqə götürün!»<sup>1</sup>

5) Yanındakılarla gözəl əxlaqla rəftar etməlidir:

Bu xüsusda Uca Allah buyurur:

﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَةٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ﴾

«Həcc ziyarəti məlum olan aylardadır. Bu aylarda həcci yerinə yetirməyi niyyət edən kəs həcc ziyarəti əsnasında qadınıyla yaxınlıq etməməli, günah işlər görməməli və mübahisələrə qoşulmamalıdır.»<sup>2</sup>

6) Ziyarət əsnasında yalnız dua və zikir etməklə məşğul olmalıdır:

<sup>1</sup> "əl-Bəqərə", 197.

<sup>2</sup> Əvvəlki ayə.



Peyğəmbər ﷺ demişdir: **“Kim Allaha və Axirət gününə inanırsa, ya xeyir danışsın, ya da sussun.”**<sup>1</sup>

7) Başqalarına əziyyət verməməlidir:

Peyğəmbər ﷺ demişdir: **“Müsəlman o kəsdir ki, onun dilindən və əlindən başqa müsəlmanlara zərər dəyməsin.”**<sup>2</sup>

8) Məsciddə camaatla namaz qılmağa riayət etməlidir:

Peyğəmbər ﷺ demişdir: **“Camaat namazı fərdi namazdan iyirmi yeddi dərəcə üstündür.”**<sup>3</sup>



---

<sup>1</sup> Səhih əl-Buxari, 6018.

<sup>2</sup> Səhih əl-Buxari, 10.

<sup>3</sup> Səhih əl-Buxari, 645.

## Həcc və ümrənin fəziləti

Peyğəmbərimizdən ﷺ həcc və ümrə ziyarətlərinin fəzilətinə dair onlarla hədis rəvayət edilmişdir. Gəlin bunlardan bəzisinə nəzər salaq:

– Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət edir ki, Peyğəmbər ﷺ demişdir: **“Ümrə ziyarəti, növbəti ümrəyədək arada olan *kiçik günahlar üçün kəffarədir.*<sup>1</sup> Qəbul olunmuş həccin mükafatı isə *ancaq Cənnətdir.*”<sup>2</sup>**

– Möminlərin anası Aişə رضي الله عنها demişdir: **“(Bir dəfə mən): “Ya Rəsulullah, biz cihadın ən əfzəl əməllərdən olduğunu güman edirik. Elə isə biz də ci-**

<sup>1</sup> Səhih əl-Buxari, 1773.

<sup>2</sup> Günahların bağışlanması üçün şəriətin buyurduğu qaydada verilən cəza, yaxud deyilən söz və ya verilən sədəqə.

hadda iştirak edə bilərikmi?” – deyə soruşdum. Peyğəmbər ﷺ dedi: **“Xeyr! (Siz qadınlar üçün) ən əfzəl cihad qəbul olunmuş həcdir!”**<sup>1</sup>

– Əbu Hureyra ؓ demişdir: “Peyğəmbərdən ﷺ soruşdular: “Hansı əməl ən yaxşı əməl sayılır?” Dedi: **“Allaha və Onun elçisinə iman gətirmək.”** Soruşdular: “Bəs sonra hansıdır?” Dedi: **“Allah yolunda cihad etmək.”** (Yenə) soruşdular: “Bəs sonra hansıdır?” Dedi: **“Qəbul olunmuş həcc.”**<sup>2</sup>

– Əbu Hureyra ؓ demişdir: “Mən Rəsulullahın ﷺ belə buyurduğunu eşitmişəm: **“Kim Allah xatirinə həcc ziyarətini yerinə yetirsə, (ziyarət əsnasında) qadını ilə yaxınlıq etməsə və (digər) günah işlərdən çəkinsə, dün-**

<sup>1</sup> Səhih əl-Buxari, 1520.

<sup>2</sup> Səhih əl-Buxari, 26.

**yaya gəldiyi gündə olduğu kimi (pak halda evinə) qayıdar.”<sup>1</sup>**

– Peyğəmbər ﷺ Amr ibn Asa belə demişdir: **“Məgər bilmirsən ki, İslam özündən əvvəlki günahları yox edir?!”<sup>2</sup>** (Bilmirsən) **ki, hicrət özündən əvvəlki günahları yox edir?! Bilmirsən ki, həcc ziyarəti özündən əvvəlki günahları yox edir?!”<sup>3</sup>**

---

<sup>1</sup> Səhih əl-Buxari, 1521.

<sup>2</sup> Uca Allah buyurur: **“Kafir olanlara de ki, əgər küifrə son qoysalar, olub-keçənlər onlara bağışlanar. Yox, əgər küifrə qayıtsalar, əvvəlkilərin başına gələn aqibəti gözləsinlər”** (“əl-Ənfal”, 38).

<sup>3</sup> Səhih əl-Buxari, Səhih Muslim, 321.

## Həcc və ümrənin vacibliyi

Həcc və ümrə ziyarəti, ağılı başında olan, həddi-bülüğa çatmış, azad və bu ziyarəti yerinə yetirmək iqtidarında olan hər bir müsəlmana vacibdir.

Uca Allah buyurur:

﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ

سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾



***“Müqəddəs Evi ziyarət etmək insanların – yoluna gücü çatan hər kəsin – Allah qarşısında borcudur. Kim bunu inkar edərsə, bilsin ki, Allahın aləmlərə ehtiyacı yoxdur.”<sup>1</sup>***

Peyğəmbər ﷺ də bu xüsusda belə buyurmuşdur: **“İslam beş əsas üzə-**

<sup>1</sup> “Ali-İmran”, 97.

**rində qurulmuşdur: Allahdan başqa ibadətə haqqı olan məbud olmadığına və Muhəmmədin ﷺ Allahın elçisi olduğuna şahidlik etmək, namaz qılmaq, zəkat vermək, həcc etmək və Ramazan orucunu tutmaq.”<sup>1</sup>**

---

<sup>1</sup> “Səhih əl-Buxari”, 8.

## Həcc və ümrənin yerinə yetirilməsi

Hər bir müsəlman həcc və ümrə ziyarətlərini Peyğəmbərin ﷺ etdiyi kimi yerinə yetirməlidir ki, bunun sayəsində Allahın sevgisini qazansın və Onun Mərhəmətinə qovuşsun. Allah buyurur:

﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾



“De: “Əgər siz Allahı sevirsinizsə, mənim ardımca gəlin ki, Allah da sizi sevsin və günahlarınızı bağışlasın. Allah Bağışlayandır, Rəhmlidir.”<sup>1</sup>

Həccin üç növü vardır: Təməttu, Qirən və İfrad. Bunların ən məşhuru və

<sup>1</sup> “Ali-İmran”, 31.

ən fəzilətlisi Təməttu həccidir ki, zəvvarların əksəriyyəti məhz onu yerinə yetirirlər. Bunu da Peyğəmbər ﷺ öz səhabələrinə buyurmuş, hətta özü də təmənnə edib demişdir ki: **“Əgər indi mənə agah olanları əvvəlcədən bilsəydim, qurbanı özümlə gətirməzdim. Yanımda qurbanlıq heyvan olmasaydı, ihramdan<sup>1</sup> çıxardım.”<sup>2</sup>**

Təməttu həccini niyyət edən zəvvar həcc aylarında<sup>3</sup> əvvəlcə ümrə ziyarətini niyyət edib onu yerinə yetirməli, sonra ihramdan çıxmalı və nəhayət zülhiccənin səkkizi həcc ziyarətini niyyət edib ihrama girməlidir.

<sup>1</sup> İhrama girmək – həcc və ya ümrə ziyarətini niyyət etmək və ziyarət əsnasında qadağan edilmiş əməllərdən çəkinmək.

<sup>2</sup> “Səhih əl-Buxari”, 1651.

<sup>3</sup> Şəvval, zilqədə və zilhiccə.



Qiran həccini niyyət edən zəvvar həcc aylarında həccə və ümrəyə niyyət edib əvvəlcə ümrə ziyarətini yerinə yetirməli, sonra ihramdan çıxmayıb zülhiccə ayınadək gözləməli və nəhayət, zülhiccənin səkkizindən başlayıb həcc ziyarətini yerinə yetirməlidir. Təməttü ilə Qiran arasındakı fərq ondadır ki, Qiranı yerinə yetirən zəvvar niyyət etdiyi vaxtdan bayram gününədək ihramdan çıxmamalıdır. Habelə qurbanlıq heyvanını da özü ilə gətirmiş olmalıdır.

İfrad həccini niyyət edən zəvvar isə yalnız həcc üçün niyyət etməli və bayram gününədək ihramdan çıxmamalıdır. Bununla həccin əvvəlki növləri arasındakı fərq ondadır ki, İfradı yerinə yetirən zəvvar ümrə ziyarətini etməməlidir.

## Ümrə ziyarəti

### Əziz müsəlman!

1) Ümrə ziyarətini yerinə yetirmək istəyirsənsə, imkan daxilində<sup>1</sup> cənabət qüslü kimi qüsl et, sonra ihram libasını geyin. (Qadın isə cəlb edici libas istisna olmaqla və açıq-saçıq olmamaq şərtilə istədiyi paltarını geyinə bilər.) Sonra de:



18

“Ləbbeykə umrətən”<sup>2</sup>      لَبَّيْكَ عُمْرَةً

Ardınca bu duanı oxu:

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ  
وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

“Ləbbeykəllahummə ləbbeyk, ləbbeykə lə şərikə ləkə ləbbeyk, innəl-

<sup>1</sup> Yəni bu qüsl vacib yox, müstəhəbdir.

<sup>2</sup> Ümrə ziyarətini yerinə yetirmək üçün hüzurundayam!

həmdə vən-ni'mətə, ləkə vəl-mulk, lə şərikə lək!<sup>1</sup>”

Bu duanı Məkkəyə çatanadək təkrar-təkrar, həm də uca səslə oxumaq, bəyənیلən əməllərdəndir.

2) Məkkəyə gəlib çatdıqda Allahın evini təvaf et. Bismilləh vəllahu əkbər deyib qara daşın tuşundan təvafa başla və həmin yerə qayıdanadək Kəbənin başına dolan. Hər dövrdə qara daşın tuşuna çatdıqda "bismilləh vəllahu əkbər" de. Yalnız yeddinci dövrdə – yəni təvafı tamamladıqda bunu demək lazım deyil. Habelə təvaf əsnasında –

---

<sup>1</sup> Hüzurundayam, Allahım hüzurundayam! Hüzurundayam, Sənin şərikin yoxdur, hüzurundayam! Həmd Sənədir, nemət və mülk Sənə məxsusdur. Sənin şərikin yoxdur!

hər dövrədə Yəmən küncü<sup>1</sup> ilə qara daşın arasında:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

“Rabbənə atinə fid-dunya həsənətən və fil-axirəti həsənətən və qina əzabənnar”<sup>2</sup> demək müstəhəbdir. Habelə təvaf əsnasında istədiyiniz duanı oxuya bilərsiniz.

20

Təvafı tamamladıqdan sonra İbrahim məqamının arxasında və ya ora yaxın bir yerdə, imkan olmasa, bir qədər aralıda iki rükət namaz qıl. Bu namazın birinci rükətində “əl-Kafirun”,

<sup>1</sup> Bu, Kəbənin qara daşdan solda yerləşən küncüdür. Başqa cür desək, təvaf əsnasında qara daşdan əvvəl gələn küncdür.

<sup>2</sup> Tərcüməsi: Ey Rəbbimiz! Bizə dünyada da, axirətdə də gözəl *nemətlər* bəxş et və bizi Cəhənnəm əzabından qoru!

ikinci rükətində isə “əl-İxlas” surələrinə oxumaq müstəhəbdir.

## əl-Kafirun surəsi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ يَتَّيِبُهَا الْكَافِرُونَ﴾ ١ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾  
وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾  
وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾

[Qul ya əyyuhəlkafirun! Lə əbudu mə təbudun. Və lə əntum abidunə mə əbud. Və lə ənə abidun mə abədtum. Və lə əntum abidunə mə əbud. Lə-kum dinukum və liyə din.]<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Tərcüməsi: “Mərhəmətli, Rəhmli Allahın adı ilə! De: “Ey kafirlər! Mən sizin ibadət etdiklərinizə ibadət etməyəm, siz də mənim ibadət etdiyimə ibadət edən deyilsiniz. Mən sizin ibadət etdiklərinizə ibadət edən deyiləm, siz də mənim ibadət etdiyimə ibadət edən deyilsiniz. Sizin dininiz sizə, mənim dinim də mənədir!”

## əl-İxlas surəsi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ اللَّهُ الصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ  
وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿٤﴾﴾

[Bismilləhir-Rəhmanir-Rəhim. Qul huvəllahu əhəd. Allahus-Saməd. Ləm yəlid vələm yuləd, vələm yəkul-ləhu kufuvən əhəd.]<sup>1</sup>

3) Namazı bitirdikdən sonra Səfa və Mərvə<sup>2</sup> dağları arasında yeddi dəfə səy et – Səfadan başlayıb Mərvədə tamamla. Səfa dağına yaxınlaşdıqda:

<sup>1</sup> Tərcüməsi: "Mərhəmətli, Rəhmli Allahın adı ilə! "De: "O Allah Təkdir! Allah heç kəsə, heç nəyə Möhtac deyildir əksinə, hər bir məxluq Ona möhtacdır. O, nə doğub, nə də doğulubdur. Və Onun heç bir tayı-bərabəri də yoxdur!"

<sup>2</sup> Məscidülhəramın şərq hissəsində yerləşən dağlar – daha dəqiq desək təpələr.

﴿ إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ ﴾ (( أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ ))

“İnnəs-səfa vəl-mərvətə min şəairil-ləh. Əbdəu bimə bədə Allahu bih”<sup>1</sup> de, sonra Səfanın üstünə qalxıb üzünü Kəbəyə tərəf tutub: “Lə iləhə illəllah, Allahu Əkbər”<sup>2</sup> de və bu duanı üç dəfə oxu:

(( لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعَدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ ))

“Lə iləhə illəllahu vəhdəhu lə şərikə ləhu, ləhul-mulku və ləhul-həmdu və huvə alə kulli şeyin qadir. Lə iləhə illəllahu vəhdəhu, əncəzə və'dəhu, və

<sup>1</sup> Həqiqətən, Səfa və Mərvə Allahın nişanələrindəndir! Allah nə ilə başlamışsa, mən də onunla başlayıram!

<sup>2</sup> Allahdan başqa ibadətə layiq olan məbud yoxdur, Allah böyükdür.

nəsara abdəhu və həzəməl-əhzabə vəhdəh”<sup>1</sup> Bu dualar arasında istədiyini duanı edə bilərsən. Mərvə dağına qalxdıqda da bu duanı oxumağın müstəhəbdir. Həmçinin səy əsnasında başqa dualar da oxuya bilərsən. Səy əsnasında yaşıl işıqlarla nişanlanmış əlamətlər arasında qaçmağın da müstəhəbdir. (Qadınlara isə bunu etmək gərək deyildir).

4) Səyi bitirdikdən sonra saçını qısalt.

Bununla da ümrə ziyarətini tamamlamış olursan. Bundan sonra ihramdan çıxıb istədiyini libası geyinə bilərsən.

---

<sup>1</sup> Allahdan başqa məbud yoxdur, O təkdir, Onun şəriki yoxdur. Mülk Onundur və həmd Onadır! O hər şeyə Qadirdir. Allahdan başqa məbud yoxdur, O təkdir. Allah vədini yerinə yetirdi, quluna kömək etdi və *düşmənlərdən olan* dəstələri tək Özü məğlub etdi!



## Həcc ziyarəti

### Əziz müsəlman!

1) Zülhiccə ayının 8-i səhər açıldıqda qaldığın yerdə imkan daxilində qüsl et, sonra ehram libasını<sup>1</sup> gey, sonra da həccə niyyət et və bu duanı oxu:

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ  
وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

“Ləbbeykəllahummə ləbbeyk, ləbbeykə lə şərikə ləkə ləbbeyk, innəl-həmdə vən-ni'mətə, ləkə vəl-mulk, lə şərikə lək!”

---

<sup>1</sup> Ehram libası izar və ridadan ibarətdir. İzar – qurşaqdan aşağı bədən əzalarını örtmək üçün belə bağlanan, rida isə çiyinə salınan örtükdür. Qeyd etmək lazımdır ki, bu, yalnız kişiyə vacibdir. Qadın isə əl və üzünü bağlamamaq şərtilə istədiyi libası geyə bilər.

2) Sonra Minaya<sup>1</sup> get və səhərədək orada qal. Bu əsnada zöhr, əsr, məğrib, işa və sübh namazlarını qəsr etməklə,<sup>2</sup> hər birini öz vaxtında qıl.

3) Zülhiccənin 9-u səhər açıldıqdan sonra Ərəfata<sup>3</sup> get və orada zöhr vaxtı zöhr və əsr namazlarını həm qəsr qıl, həm də cəm et.<sup>4</sup> Sonra gün batnadək Ərəfatda qal. Bu vaxt əsnasında üzünü qibləyə çevir və çoxlu dua et.

4) Gün batan kimi Ərəfatdan çıx Müzdəlifəyə<sup>5</sup> get və gecəni orada qal. Orada məğrib və işa namazlarını həm qəsr qıl, həm də cəm et. (Sonra uzan dincəl). Dan yeri söküldükdə isə sübh

<sup>1</sup> Mina – Məkkə yaxınlığındakı vadidir.

<sup>2</sup> Burada qəsr etmək dedikdə, dörd rükətli namazları iki rükət qılmaq nəzərdə tutulur.

<sup>3</sup> Məkkədən 25 km aralıda yerləşən vahə.

<sup>4</sup> Yəni dalbadal qıl.

<sup>5</sup> Ərəfat və Mina arasında yerləşən vadi.

namazını qıl, sonra da gün çıxanadək dua et. Zəif olanlar<sup>1</sup> isə gecənin axırında Müzdəlifədən çıxıb bilərlər.

5) Elə ki Müzdəlifədən çıxıb Minaya gəldin, aşağıda deyilənlərə əməl et:

a) Əqəbə sütununa – yəni Məkkəyə yaxın yerləşən böyük sütuna bir-birinin ardınca yeddi xırda daş at və hər bir daşı atdıqda Allahu Əkbər de.

b) Sonra qurbanlıq heyvanını kəs<sup>2</sup> və ondan həm özün ye, həm də fağır-füqərəyə payla.

c) Sonra saçını dibindən qırx və ya qısalt. Lakin qırxmaq daha əfzəldir. Qadına isə saçının ucundan bir-iki barmaq qısaltmaq kifayətdir.

<sup>1</sup> Yəni xəstə, yaşlı, qadın və körpə.

<sup>2</sup> Həcc ziyarəti əsnasında qurban kəsmək yalnız həccin tәмəttu və qıran növlərini yerinə yetirən kimsələrə vacibdir.

Yaxşı olar ki, əvvəl daşları atasan, sonra qurbanını kəsəsən, sonra da saçını qırxdırasan. Lakin məlumun olsun ki, bunlardan birini digərindən qabaq yerinə yetirmək caizdir.

Bunların hər üçünü və ya ikisini yerinə yetirdikdən sonra ehramdan çıxma bilərsən. Yəni sənə ehramda qadağan edilmiş əməlləri etməyə icazə verilir. Yalnız qadınla yaxınlıq etməkdən başqa.

6) Sonra Məkkəyə get və həcc təvafını yerinə yetir, (sonra İbrahim məqamı arxasında iki rükət namaz qıl), bundan sonra da Səfa və Mərvə dağları arasında səy et.

Beləliklə də, ehramdan tamamilə çıxmış olacaqsan. Bundan sonra sənə öz qadınla yaxınlıq etməyə belə icazə verilir.

7) Təvafı və səyi etdikdən sonra Minaya qayıt və zülhiccənin on biri və on ikisi – gecəni də Minada qalmaq şərtilə – orada qal.

8) Zülhiccənin on biri və on ikisi, gün zeniti keçdikdən (günortadan) sonra balacasından başlamaq şərtilə hər üç sütuna – əvvəl balaca, sonra orta, sonra da böyük sütuna – hər birinə yeddi daş at və hər daşı atdıqda Allahu Əkbər de. Birinci sütuna daşları atıb qurtardıqdan sonra bir kənara çəkil və üzünü qibləyə tutub Allaha dua et. Sonra ikinci sütuna daşları atıb qurtardıqdan sonra yenə bir kənara çəkil və üzünü qibləyə tutub Allaha dua et. Üçüncü sütuna daş atdıqdan sonra isə dua etməyə gərək yoxdur. Məlumun olsun ki, bu iki gündə günortadan əvvəl o üç sütuna daş atmaq caiz deyildir.

9) Və əgər on ikinci gün daşları atdıqdan sonra Minadan çıxmaq istəyirsənsə, gün batnadək oradan çıxmalısan. Yox əgər on üçüncü günü də Minada qalmaq istəyirsənsə, – bu isə daha əfzəldir, – onda gecəni orada qalmalı və ertəsi gün yenə günortadan sonra hər üç sütuna daş atıb Minadan çıxmalısan.

10) Bundan sonra nə zaman Məkkədən çıxmaq istəsən, səfərqabağı Kəbəni təvaf et.<sup>1</sup> Heyz<sup>2</sup> və nifas<sup>3</sup> görmüş qadınlara vida təvafını etmək vacib deyil.

<sup>1</sup> Buna "vida təvafı" deyilir.

<sup>2</sup> Həddi-bülüğa çatmış qızlarda, həmçinin qadınlarda hər ay uşaqlıqdan qan ifrazı halıdır; buna adət, aybaşı da deyirlər.

<sup>3</sup> Doğuşdan sonra müəyyən vaxtadək uşaqlıqdan qan ifrazı halı.

## Mədinədə Peyğəmbər ﷺ məscidini ziyarət etmək

1) İstərsən, həcdən əvvəl, istərsənsə də həcdən sonra Peyğəmbər ﷺ məscidini ziyarət et və orada namaz qılmaq məqsədilə Mədinəyə get. Belə ki, Peyğəmbər ﷺ məscidində qılınan bir namaz – Məscidülhəramda qılınan namaz istisna olmaqla – digər məsciddə qılınan namazdan min dəfə üstündür.

2) Məscidə gəlib çatdığın zaman iki rükət salam namazını və əgər iqamə verilibsə, fərz namazını qıl.

3) Sonra Peyğəmbərin ﷺ qəbrinin yanına gedib onun önündə dur və de:

((السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْكَ وَجَزَاكَ عَنْ أُمَّتِكَ حَيْرًا))

“Əssəlamu aleykə eyyuhən-nəbiyyu və rəhmətullahi və bərəkətuh. Səl-

lallahu aleykə və cəzakə an umməti-kə xeyra.”<sup>1</sup>

Sonra bir və ya iki addım sağa çəkil ki, Əbu Bəkrin ﷺ qəbri önündə durasan və deyəsən:

((السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا بَكْرٍ خَلِيفَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْكَ وَ َجَزَاكَ عَنْ أُمَّتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ حَيْرًا))

“Əssəlamu aleykə ya Əba Bəkr, xəlifətə Rəsulillahi səllallahu aleyhi və sələmə və rəhmətullahi və bərəkətuhi. Rədiyallahu ankə və cəzakə an umməti Muhəmmədin ﷺ xeyra.”<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Sənə salam olsun, ey Peyğəmbər! Allahın rəhməti və bərəkəti sənə yetişsin! Sənə Allahın salavatı olsun və ümmətinə görə Allah səni xeyirlə mükafatlandırın.

<sup>2</sup> Sənə salam olsun, ey Rəsulullahın ﷺ xəlifəsi – Əbu Bəkr! Allahın rəhməti və bərəkəti sənə yetişsin! Allah səndən razı qalsın və Muhəmmədin ﷺ ümmətinə görə səni xeyirlə mükafatlandırın.



Sonra yenə bir və ya iki addım sağa çəkilib ki, Ömər رضي الله عنه qəbri önündə durasan və deyəsən:

((السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عُمَرَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ،  
رَضِيَ اللَّهُ عَنْكَ وَجَزَاكَ عَنْ أُمَّتِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ  
سَلَّمَ خَيْرًا))

“Əssəlamu aleykə ya Umər, əmirəl-muminin və rəhmətullahi və bərəkə-tuh. Rədiyallahu ankə və cəzakə an umməti Muhəmmədin ﷺ xeyra.”<sup>1</sup>


4) Sonra *səhabələrin dəfn olunduqları* Bə-qi məzarlığına get və orada dəfn edil-miş cəmi müsəlmanlara belə salam ver:

((السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ،  
وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاجِفُونَ [وَيَرْحَمُ اللَّهُ الْمُسْتَقْدِمِينَ  
مِنَّا وَالْمُسْتَأْخِرِينَ] أَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ ))

<sup>1</sup> Sənə salam olsun, ey möminlərin əmiri – Ömər! Allahın rəhməti və bərəkəti sənə yetişsin! Allah səndən razı qalsın və Muhəmmədin ﷺ ümmətinə görə səni xeyirlə mükafatlandırın.

“Əssələmu aleykum əhləd-diyari minəl-mu'mininə vəl-muslimin və innə inşa Allahu bikum ləhiqunə və yərhə-mullahul-mustəqdiminə minnə vəl-mustə'xirinə. Əs'əlullahə lənə və ləku-mul-afiyətə.<sup>1</sup>

5) Sonra Quba məscidinə get və orada namaz qıl.

6) Sonra Uhuda get, orada Həmzə  və onunla birlikdə şəhid olmuş səhabələrin qəbirlərini ziyarət et və onları salamlə, onlar üçün Allahdan bağışlanma, rəhmət və Onun rizasını qazanmağı dilə.

---

<sup>1</sup> Ey bu diyarın mömin və müsəlman sakinləri! Sizə salam olsun! Allah istəsə biz də sizə qovuşacağıq. Allah bizdən əvvəl gedənlərə və qalana rəhmət etsin! Allahdan özümüzə və sizə salamatlıq diləyirəm!

## Fayda

Həcc və ümrə ziyarətlərini yerinə yetirmək istəyən kimsəyə aşağıdakılar vacibdir:

1) Allahın vacib buyurduğu əməlləri nizam-intizamla, vaxtlı-vaxtında, artırıb-əksiltmədən, doğru-düzgün yerinə yetirməlidir.

2) Allahın qadağan etdiyi işlərdən çəkinməlidir. Uca Allah buyurur: **“Həcc ziyarəti məlum olan aylardadır. Bu aylarda həcci yerinə yetirməyi niyyət edən kəs həcc ziyarəti əsnasında qadınıyla yaxınlıq etməməli, günah işlər görməməli və mübahisələrə qoşulmamalıdır.”**<sup>1</sup>

3) Həcc və ümrə ziyarətləri əsnasında dili və əli ilə başqalarına əziyyət verməməlidir.

<sup>1</sup> “əl-Bəqərə”, 197.

4) Ehrama girdikdən sonra qadağan olunmuş əməllərdən çəkinməlidir. Qadağan olunanlar isə bunlardır:

a) Saçından<sup>1</sup> və dırnağından kəsməməlidir. Saçında və ya dırnağında ona əziyyət verən bir şeyi aradan qaldırmaq isə istisnadır.

b) Ehrama girdikdən sonra nə bədəninə, nə də paltarına ətir vurmamalı, istifadə etdiyi qab-qaşığı ətirli maddələrlə (sabun və s.) yumamalıdır.

c) Ov etməməlidir. Yəni quruda yaşayan və ovlanması halal sayılan heyvanlardan ovlamamalıdır.

ç) Qadınına şəhvətlə toxunmamalı, onunla yaxınlıq etməməlidir.

d) Nə özü üçün, nə də başqası üçün nikaha girməməli, həmçinin nə özü

<sup>1</sup> Saqqal və bıç da buna aiddir.

üçün, nə də başqası üçün nişan aparmamalıdır.

e) Əlinə əlcək geyməməlidir.

Bütün bu deyilənlər həm kişiyyə, həm də qadına aiddir.

Təkcə kişiyyə qadağan olunanlar isə bunlardır:

a) Hər hansı bir örtüklə başını örtməməlidir. Çətir götürmək, çadırdə oturmaq və ya başı üstə nə isə daşımaq caizdir.

b) Köynək, şalvar, əmmamə, corab, xuf və bunlara bənzər geyim geyməməlidir.

Eynək, üzük, kəmər və saat taxmaq, arxası açıq başmaq geymək və xurcun götürmək isə caizdir.

Qadın isə üzünü niqabla örtməməlidir. Həcc ziyarəti əsnasında üz açıq olmalıdır.

## Qurandan seçilmiş dualar

﴿ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ

الْخَاسِرِينَ ﴾

"Rabbənə zaləmnə ənfusənə və in ləm təğfir lənə və tərhmənə lənəknənə minəl-xasirin"

“Ey Rəbbimiz! Biz özümüzə zülm etdik. Əgər bizi bağışlamasan və bizə rəhm etməsən, əlbəttə, ziyana uğrayanlardan olarıq”<sup>1</sup>

﴿ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ

لِي وَتَرْحَمَنِي أَكُن مِّنَ الْخَاسِرِينَ ﴾

"Rabbi inni əuzu bikə ən əsələkə məleysə li bihi elmun və illə təğfir li və tərhmni əkun minəl-xasirin"

<sup>1</sup> əl-Əraf, 23.

“Ey Rəbbim! Bilmədiyim bir şeyi Səndən istəməkdən Sənə sığınırım. Əgər məni bağışlamasan, mənə rəhm etməsən, ziyana uğrayanlardan olaram.”<sup>1</sup>

﴿ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ  
وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا نَبَارًا ﴾

"Rabbiğ-firli və livalideyyə və limən dəxələ beytiyə muminən və lil-mumininə vəl-muminət və lə təzidiz-zaliminə illə təbara"

“Ey Rəbbim! Məni, valideynlərimi, evimə mömin kimi daxil olanı və bütün mömin kişiləri və qadınları bağışla! Zalımlara isə həlakdan başqa bir şey artırma”<sup>2</sup>

﴿ رَبَّنَا قَبَلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴾

<sup>1</sup> Hud, 47.

<sup>2</sup> Nuh, 28.

"Rabbənə təqabbəl minnə, innəkə əntə-səmiul-alim"

"Ey Rəbbimiz! *bunu* bizdən qəbul et! Həqiqətən, Sən Eşidənsən, Bilənsən!"<sup>1</sup>

﴿وَتُبَّ عَلَيْنَا إِنْكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

"Və tub aleyinə, innəkə əntət-təvva-bur-rəhim"

"Bizim tövbələrimizi qəbul et! Həqiqətən, Sən tövbələri qəbul edənsən, Rəhmlisən!"<sup>2</sup>

﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ﴾

"Rabbic-alni muqiməs-səlati və min zurriyyəti. Rabbənə və təqabbəl duai"

<sup>1</sup> əl-Bəqərə , 127.

<sup>2</sup> əl-Bəqərə, 128.



“Ey Rəbbim! Məni də, nəslimdən olanları da namaz qılan et! Ey Rəbbimiz! Duamı qəbul elə!”<sup>1</sup>

﴿ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴾

"Rəbbənəğ-firli və livalideyyə və lil-mumininə yəumə yəqumul-hisab"

“Ey Rəbbimiz! Haqq-hesab günü məni, valideynlərimi və möminləri bağışla!”<sup>2</sup>

﴿ رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَالْحَقْنَ بِالصَّالِحِينَ وَاجْعَلْ لِي

لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ ﴾

"Rəbbi həb li hukmən və əlhiqni bis-salihin vəc-əl li lisanə sidqin fil-axirin vəc-alni min vərəsəti cənnətin-nəim"

“Ey Rəbbim! Mənə hikmət ver və məni əməlisalehlərə qovuşdur! Sonra

<sup>1</sup> İbrahim, 40.

<sup>2</sup> İbrahim, 41.

gələnlər arasında *həmişə yad edilib*  
*deyə* mənə yaxşı ad qismət elə! Məni  
Nəim bağının varislərindən et!"<sup>1</sup>

﴿ رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴾

"Rabbi həb li minəs-salihin"

"Ey Rəbbim! Mənə əməlisalehlərdən  
olan *övlad* bəxş et!"<sup>2</sup>

﴿ رَبَّنَا عَلَيْنَا تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴾

"Rabbənə aleykə təvəkkəlnə və iley-  
kə ənəbnə və ileykəl-məsir".

"Ey Rəbbimiz! Biz yalnız Sənə tə-  
vəkkül edirik və yalnız Sənə üz tuturuq.  
Dönüş də yalnız Sənədir."<sup>3</sup>

﴿ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ

﴿ الْحَكِيمُ ﴾

<sup>1</sup> əş-Şuəra, 83-85.

<sup>2</sup> əs-Saffat, 100.

<sup>3</sup> əl-Mumtəhənə, 4.

"Rabbənə lə təc-alnə fitnətən lilləzi-  
nə kəfəru vəğ-fir lənə rabbənə. İnnəkə  
əntəl-azizul-həkim"

"Ey Rəbbimiz! Bizi kafirlər üçün sı-  
naq etmə. Ey Rəbbimiz, bizi bağışla. Hə-  
qiqətən, Sən Qüdrətlisən, Müdriksən!"<sup>1</sup>

﴿ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ

وَالدِّينِ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ

الصَّالِحِينَ ﴿

"Rabbi əvzi'ni ən əşkura nimətəkəl-  
ləti ənəmtə aleyyə və alə valideyyə və  
ən ə'mələ salihən tərdah və ədxilni  
birahmətikə fi ibədikəs-salihin"

"Ey Rəbbim! Mənə həm mənim özü-  
mə, həm də valideynlərimə əta etdi-  
yin nemətə şükür etmək üçün, Sənin  
razı qalacağıın yaxşı əməl etmək üçün

<sup>1</sup> əl-Mumtəhənə, 5.

ilham ver və məni öz mərhəmətinlə əməlisaleh qullarına qovuşdur!"<sup>1</sup>

﴿رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾

"Rabbi həb li min lədunkə zurriyyə-tən tayyibə, innəkə səmiud-dua"

"Ey Rəbbim! Öz tərəfindən mənə pak bir nəsil bəxş et! Şübhəsiz ki, Sən duaları Eşidənsən."<sup>2</sup>

﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ﴾

"Rabbi lə təzərnəni fərdən və əntə xay-rul-varisin"

"Ey Rəbbim! Məni tənha buraxma. Sən varislərin ən yaxşısısan!"<sup>3</sup>

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

<sup>1</sup> ən-Nəml, 19.

<sup>2</sup> Ali-İmran, 38.

<sup>3</sup> əl-Ənbiya, 89.

"Lə ilahə illə əntə subhənəkə inni kuntu minəz-zalimin"

"Səndən başqa heç bir ilah yoxdur! Sən paksan, müqəddəssən! Mən isə, həqiqətən, zalımlardan olmuşam!"<sup>1</sup>

﴿ رَبِّ اَشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي اَمْرِي وَاَحْلِلْ عُقْدَةً مِّنْ لِّسَانِي ﴾

﴿ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴾

"Rabbiş-rahli sadri və yəssir li əmri vəhlul uqdətən min lisani yəfqahu qovli"



"Ey Rəbbim! Köksümü açıb genişlət! İşimi yüngülləşdir! Dilimdəki düyünü aç ki, sözümü anlasınlar!"<sup>2</sup>

﴿ رَبِّ اِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي ﴾

"Rabbi inni zaləmtu nəfsi fəğ-firli"

<sup>1</sup> əl-Ənbiya, 87.

<sup>2</sup> Ta ha, 25-28.

“Ey Rəbbim! Mən özüm-özümə zülm etdim. Məni bağışla!”<sup>1</sup>

﴿ رَبَّنَا ءَامَنَّا بِمَا أُنزِلَتْ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴾

"Rabbənə amənnə bimə ənzəltə vət-təbə'nər-rasulə fəktubnə məaş-şahidin"

“Ey Rəbbimiz! Biz sənin nazil etdiyinə iman gətirdik və göndərdiyin elçinin ardınca getdik. Bizi də şahidlərlə bir yerdə yaz!”<sup>2</sup>

﴿ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴾

"Rabbənə lə təc-alnə fitnətən lil-qovmiz-zalimin və nəccinə birahmətikə minəl-qovmil-kafirin"

“Ey Rəbbimiz! Bizi zalım camaatın əlində sınağa çəkmə! Və bizi Öz mər-

<sup>1</sup> əl-Qəsəs, 16.

<sup>2</sup> Ali İmran, 53.

həmətirlə kafir camaatın əlindən qurtar"<sup>1</sup>

﴿ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا  
وَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴾

"Rabbənə-ğfirlənə zunubənə və israfənə fi əmrinə və səbbit əqdamənə vən-surnə aləl-qovmil-kafirin."

"Ey Rəbbimiz! Günahlarımızı və əməllərimizdə həddi aşmağımızı bizə bağışla; qədəmlərimizi sabit et və kafir qövmə qələbə çalmaqda bizə yardım et!"<sup>2</sup>

﴿ رَبَّنَا إِنَّا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةٌ وَهِيَ لَنَا مِن أَمْرِنَا رَشْدًا ﴾

"Rabbənə atinə min lədukkə rahmətən və həyyəi lənə min əmrinə rəşədə"

<sup>1</sup> Yunus, 85-86.

<sup>2</sup> Ali İmran, 147.

“Ey Rəbbimiz! Bizə Öz tərəfindən mərhəmət bəxş et və işimizdə bizə düz yol göstər!”<sup>1</sup>

﴿رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا﴾

"Rabbi zidni ilmən"

“Ey Rəbbim! Mənim elmimi artır!”<sup>2</sup>

﴿وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ هَمَزَاتِ الشَّيْطَانِ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ

أَنْ يَحْضُرُونِ﴾

"Rabbi əuzu bikə min həməzətiş-şəyatın və əuzu bikə rabbi ən yəhdurun"

“Ey Rəbbim! Şeytanların vəsvəsələlərindən Sənə sığınırım! Onların mənə yaxınlaşmalarından Sənə sığınırım, ey Rəbbim!”<sup>3</sup>

<sup>1</sup> əl-Kəhf, 10.

<sup>2</sup> Ta ha, 114.

<sup>3</sup> əl-Muminun, 97-98.



﴿رَبِّ اغْفِرْ وَأَرْحَمَ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّحِيمِينَ﴾

"Rabbiğ-firli vərhəm və əntə xeyrur-rahimin"

"Ey Rəbbim, bağışla və rəhm et! Sən rəhm edənlərin ən yaxşısısan!"<sup>1</sup>

﴿رَبَّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةٌ

وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾

"Rabbənə atinə fid-dunyə həsənətən və fil axirəti həsənətən və qinə əzabən-nər"

"Ey Rəbbimiz! Bizə həm *bu* dünyada, həm də axirətdə gözəl nemətlər ver və bizi od əzabından qoru!"<sup>2</sup>

﴿سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾

"Səmi'nə və əta'nə ğufranəkə rabbənə və ileykəl-məsir"

<sup>1</sup> əl-Muminun, 118.

<sup>2</sup> əl-Bəqərə, 201.

“Eşitdik və itaət etdik! Ey Rəbbimiz! Səndən bağışlanma diləyirik, dönüş də yalnız Sənədir!”<sup>1</sup>

﴿ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ ۗ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴾

"Rəbbənə lə tuaxiznə in nəsiynə əv əxta'nə rabbənə vələ təhmil aleyinə is-ran kəmə haməltəhu aləl-ləzinə min qablinə rabbənə və lə tuhəmmilnə mə lə taqətə lənə bihi vəfu annə vəğfir lənə vərhəmnə əntə movlanə fənsurnə aləl-qovmil-kafirin"

“Ey Rəbbimiz, unutsaq və ya xəta etsək bizi cəzalandırma! Ey Rəbbimiz,

<sup>1</sup> əl-Bəqərə, 285.

bizdən əvvəlkilərə yüklədiyin kimi, bizə də ağır yük yükləmə! Ey Rəbbimiz, gücümüz çatmayanı da bizə yükləmə! Bizi əfv et, bizi bağışla və bizə rəhm et! Sən bizim Himayədarımızsan! Kafir adamlara qələbə çalmaqda bizə yardım et!"<sup>1</sup>

﴿ رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ

﴿ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴾

"Rabbənə lə tuziğ qulubənə bə'də iz hədəytənə və həb lənə min lədukkə rahmətən innəkə əntəl-vəhhab"

"Ey Rəbbimiz! Bizi doğru yola yönəltdikdən sonra qəlbimizi sapdırma və bizə Öz tərəfindən mərhəmət bəxş et. Həqiqətən, Sən bəxş Edənsən."<sup>2</sup>

<sup>1</sup> əl-Bəqərə, 286.

<sup>2</sup> Ali İmran, 8.

﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطْلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ رَبَّنَا إِنَّكَ  
 مَنْ تَدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَيْتَهُ، وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ رَبَّنَا إِنَّنَا  
 سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ  
 لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ رَبَّنَا وَآئِنَا  
 مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ﴾

"Rabbənə mə xaləqtə həzə batilən subhənəkə fəqinə əzabən-nər. Rabbənə innəkə mən tudxilin-nəra fəqəd əxzəytəhu və ma liz-zaliminə min ənsar. Rabbənə innənə səmi'nə munədiyən yunadi lil-imani ən aminu birabbikum fə amənnə. Rabbənə fəğfir lənə zunubənə və kəffir annə seyyiatinə və təvəffənə məal-əbrar. Rabbənə və atinə mə vəadtənə alə rusulikə və lə tuxzinə yovməl-qiyaməti. İnnəkə lə tuxlifulmiad"

“Ey Rəbbimiz! Sən bunları əbəs yerə yaratmamısan. Sən pak və müqəddəs-sən. Bizi od əzabından qoru! Ey Rəbbimiz! Sən oda daxil etdiyən kəsi, şübhəsiz ki, rüsvay edərsən və zalımların köməkçiləri olmaz. Ey Rəbbimiz! Həqiqətən, biz: “Rəbbinizə iman gətirin!” - deyə imana çağıran bir kimsənin çağırışını eşidib iman gətirdik. Ey Rəbbimiz! Günahlarımızı bizə bağışla, təqsirlərimizdən keç və canımızı itaətkarlarla bir yerdə al! Ey Rəbbimiz! Öz elçilərinin vasitəsi ilə bizə vəd etdiklərini ver və Qiyamət günü bizi rüsvay etmə! Şübhəsiz ki, Sən vədindən dönməzsən!”<sup>1</sup>

﴿ رَبَّنَا أَصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ ۖ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا  
 إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴾

<sup>1</sup> Ali İmran, 191-194.

"Rabbənə-srif annə əzabə cəhənnəmə innə əzabəhə kənə ğaramən innəhə saət mustəqarran və muqamə"

"Ey Rəbbimiz! Cəhənnəm əzabını bizdən uzaq elə. Doğrusu, onun əzabı həmişəlikdir. Həqiqətən, o, nə pis məskən, necə də pis iqamətgahdır!"<sup>1</sup>

﴿ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ  
وَأَجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴾

"Rabbənə həb lənə min əzvacinə və zurriyyatinə qurratə ə'yünün vəc-alnə lil-muttəqinə imamə"

"Ey Rəbbimiz! Bizə gözüümüzün aydınlığı olan zövcələr və övladlar bəxş et və bizi müttəqilərə imam et!"<sup>2</sup>

﴿ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴾

<sup>1</sup> əl-Furqan, 65-66.

<sup>2</sup> əl-Furqan, 74.

"Rabbənə-ğfir lənə və li ixvaninəl-ləzinə səbəqunə bil-iman və lə təc'al fi qulubinə ğillən lil-ləzinə amənu. Rabbənə innəkə raufur-rahim"

"Ey Rəbbimiz! Bizi və bizdən əvvəlki iman gətirmiş qardaşlarımızı bağışla. Bizim qəlblərimizdə iman gətirənlərə qarşı nifrət və həsədə yer vermə. Ey Rəbbimiz! Həqiqətən də, Sən Şəfqətli sən, Rəhmlisən!"<sup>1</sup>

﴿ رَبَّنَا أَنْتَ لَنَا نُورٌ وَأَعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾

"Rabbənə ətmim lənə nuranə vəğfir lənə innəkə alə kulli şeyin qadir"

"Ey Rəbbimiz! Nurumuzu bizim üçün tamamla və bizi bağışla. Həqiqətən, Sən hər şeyə qadirsən!"<sup>2</sup>

<sup>1</sup> əl-Həşr, 10.

<sup>2</sup> ət-Təhrim, 8.

﴿ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ  
الْأَصْنَامَ ﴾

"Rabbi-c'al həzəl-bələdə aminən vəc-  
nubni və bəniyyə ən nəbudəl-əsnam"

"Ey Rəbbim! Bu şəhəri əmin-aman-  
lıq *yurdu* et. Məni və oğullarımı büt-  
lərə tapınmaqdan uzaq sal."<sup>1</sup>

﴿ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴾

"Rabbi inni limə ənzəltə ileyyə min  
xeyrin fəqir"

"Ey Rəbbim! Sənin mənə nazil edə-  
cəyin xeyirə ehtiyacım var!"<sup>2</sup>

﴿ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴾

"Rabbin-surni aləl-qovmil-mufsidin"

<sup>1</sup> İbrahim, 35.

<sup>2</sup> əl-Qəsəs, 24.



"Ey Rəbbim! Fitnə-fəsad törədən qövmə qarşı mənə yardım et!"<sup>1</sup>

﴿حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ  
الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾

"Həsbiyəllahu lə iləhə illə huvə aleyhi təvəkkəltu və huvə rabbul-ərşil-əzım"

"Mənə Allah yetər. Ondan başqa ilah yoxdur. Mən Ona təvəkkül etdim. O, böyük Ərşin Rəbbidir!"<sup>2</sup>

﴿عَسَىٰ رَبِّي أَن يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ﴾

"Asə rabbi ən yəhdiyəni səvaəs-səbil"

"Ola bilsin ki, Rəbbim mənə doğru yolu göstərsin!"<sup>3</sup>

<sup>1</sup> əl-Ənkəbut, 30.

<sup>2</sup> ət-Tövbə, 129.

<sup>3</sup> əl-Qəsəs, 22.

## Hədislərdən seçilmiş dualar

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ وَفِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ وَشَرِّ فِتْنَةِ الْغَيْ وَشَرِّ فِتْنَةِ الْفَقْرِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ اللَّهُمَّ اغْسِلْ قَلْبِي بِمَاءِ الثَّلَجِ وَالْبَرْدِ وَنَقِّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ الْكَسَلِ وَالْمَأْتَمِّ وَالْمَعْرَمِ))

"Allahummə inni əuzu bikə min fitnətin-nari və əzabin-nər və fitnətil-qabri və əzabil-qabri və şərri fitnətil-ğinə və şərri fitnətil-fəqr. Allahummə inni əuzu bikə min şərri fitnətil-məsihid-dəccal. Allahummə-ğsil qalbi bil-mais-səlci vəl-bərədi və nəqqi qalbi minəl-xətayə kəmə nəqqaytəs-sovbəl-əbyədə minəd-dənəsi və baid bəyni və bəynə

xatayayə kəmə bəadtə beynəl-məşriqi vəl-məğrib. Allahummə inni əuzu bikə minəl-kəsəli vəl-mə'səmi val-məğrəmi"

"Allahım! Cəhənnəm və qəbir əzabından, onların fitnəsindən, həmçinin var-dövlət və kasıbçılıq fitnəsinin şərinədən Sənə sığınırım! Allahım! Yalançı Məsihin fitnəsinin şərinədən sənə sığınırım. Allahım! Qəlbimi qar suyu və buz ilə ağ paltarın çirkədən təmizləndiyi kimi xətalardan təmizlə və onları məndən məşriqi məğribdən uzaq etdiyini kimi uzaq et! Allahım! Tənbəllikdən, günahlardan və borclu olmaqdan sənə sığınırım!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ  
وَالْبُحْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا  
وَالْمَمَاتِ))

<sup>1</sup> əl-Buxari, 6377.

"Allahummə inni əuzu bikə minəl-aczi vəl-kəsəli vəl-cubni vəl-hərəmi vəl-buxli və əuzu bikə min əzabil-qabri və min fitnətil-məhyə vəl-məmat"

"Allahım! Acizlik, tənbəllikdən, qorxaqlıqdan, qocalıqdan və paxıllıqdan sənə sığınırım. Həmçinin qəbir əzabından, ölümün və həyatın fitnəsindən Sənə sığınırım!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ وَدَرَكِ الشَّقَاءِ وَسُوءِ الْقَضَاءِ وَشَمَانَةِ الْأَعْدَاءِ))

"Allahummə inni əuzu bikə min cəhdil-bəlai və dərəkiş-şəqai və suil-qədai və şəmatətül-ə'dai"

"Allahım! Bəla məşəqqətindən, bədbəxtçilikdən, pis taledən və düşmənlərin bədxahlığından sənə sığınırım!"<sup>2</sup>

<sup>1</sup> əl-Buxari, 6367.

<sup>2</sup> əl-Buxari, 6347.

((اللَّهُمَّ إِنِّي وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ  
وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمَرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ  
الدُّنْيَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ))

"Allahummə inni əuzu bikə minəl-  
buxli və əuzu bikə minəl-cubni və əu-  
zu bikə min ən uraddə ilə ərzəlil-  
umuri və əuzu bikə min fitnətid-dun-  
yə və əuzu bikə min əzabil-qabr"

"Allahım! Xəsislikdən Sənə sığınırım.  
Qorxaqlıqdan Sənə sığınırım. Qocalı-  
ğın ən düşkün çağına çatmaqdan Sənə  
sığınırım. Dünyanın fitnəsindən və  
qəbir əzabından Sənə sığınırım!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي حَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي وَمَا  
أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي هَزْلِي وَجِدِّي وَحَطَايَا  
وَعَمْدِي وَكُلِّ ذَلِكَ عِنْدِي))

<sup>1</sup> əl-Buxari, 6365.

"Allahummə-ğfirli xətiyəti və cəhli və israfi fi əmri və mə əntə ə'ləmu bihi minni. Allahummə-ğfirli həzli və ciddi və xətai və amdi və kullu zalikə indi"

"Allahım! Günahımı, cahilliyimi, etdiyim israfı və bilməyib etdiklərimi – yalnız Sən hər şeyi bilənsən-bağışla. Allahım! Zarafatla və ya ciddi, bilməyərək və ya bilərəkdən etdiyim xətalara görə məni bağışla! Bunların hamısının məndə olması mümkündür!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، فَاعْفُرْ لِي، مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ، وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ))

"Allahummə inni zaləmtu nəfsi zül-mən kəsiran və lə yəğfiruz-zunubə illə əntə fə-ğfirli məğfirətən min indikə vər-həmni innəkə əntəl-ğafurur-rahim!"

<sup>1</sup> əl-Buxari, 6399.

"Allahım! Mən nəfsimə çox zülm etmişəm, günahları da bağışlayan yalnız Sənsən. Özün günahımdan keçməklə məni bağışla və mənə rəhm et. Həqiqətən, Sən Bağışlayansan, Rəhm-lisən!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ،  
وَإِلَيْكَ أُنَبْتُ، وَبِكَ حَاصَمْتُ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ لَا  
إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَنْ تُضِلَّنِي، أَنْتَ الْحَيُّ الَّذِي لَا يَمُوتُ، وَالْحَيُّ  
وَإِلَاسُ يَمُوتُونَ))

"Allahummə ləkə əsləmtu və bikə aməntu və aleykə təvəkkəltu və ileykə ənəbtu və bikə xasəmtu. Allahummə inni əuzu bi izzətikə lə iləhə illə əntə ən tudilləni. Əntəl-heyyul-ləzi lə yəmutu vəl-cinnu vəl-insu yəmutun"

<sup>1</sup> əl-Buxari, 834.

"Allahım! Sənə təslim oldum, Sənə iman gətirdim, Sənə təvəkkül etdim, Sənə qayıtdım, Sənin Sözüünü hüccət gətirdim. Allahım! azğınlığa düşməkdən sənin izzətinə sığınırım. Səndən başqa məbud yoxdur, Sən ölməyən əbədi yaşayansan. Cinlər və insanlar isə öləndir"<sup>1</sup>



((اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ فَالِقِ الْحَبِّ وَالنَّوَى وَ مَنْزِلِ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ اقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ وَأَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ))

"Alahummə rabbəs-səməvati-səb'i və rabbəl-ardi və rabbəl-arşil-azım. Rab-

<sup>1</sup> Müslim, 6837.



bənə və rabbə kulli şeyin fəliqal-  
həbbi vən-nəva və munzilət-tovrati  
vəl-incili vəl-furqan. Əuzu bikə min  
şərri kulli şeyin əntə axizun binasiyə-  
tihi. Allahummə əntəl-əvvəlu fə leysə  
qabləkə şeyun və əntəl-axiru fə leysə  
bə'dəkə şeyun və əntəz-zahiru fə leysə  
fəuqakə şeyun və əntəl-batinu fə leysə  
dunəkə şeyun, iqdı annəd-deynə və  
əğninə minəl-fəqri"

"Allahım! Yeddi qat səmanın Rəbbi,  
böyük Ərşin Rəbbi, bizim Rəbbimiz və  
hər bir şeyin Rəbbi! Toxumu və çəyir-  
dəyi cücərdib çatladan, Tövrati, İncili  
və Furqanı nazil edən! Kəkilindən tut-  
duğun (idarə etdiyini) hər bir şeyin şər-  
rindən Sənə sığınırım. Allahım! Sən  
Əvvəlsən, Səndən əvvəl heç nə yox-  
dur. Sən Axırsən, Səndən sonra heç nə  
yoxdur. Sən Zahirəsən, Səndən üstə heç  
nə yoxdur. Sən Batinsən, Səndən iç

üzdə heç nə yoxdur! Borcumuzu ödə, bizi yoxsulluqdan qurtar!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي لِسَانِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي سَمْعِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي بَصَرِي، وَاجْعَلْ فِي خَلْفِي نُورًا، وَمِنْ أَمَامِي نُورًا، وَاجْعَلْ مِنْ فَوْقِي نُورًا، وَمِنْ تَحْتِي نُورًا، اللَّهُمَّ أَعْطِنِي نُورًا))

"Allahunmməc'al fi qalbi nuran və fi lisani nuran vəc'al fi səm'i nuran vəc'al fi basari nuran vəc'al fi xalfi nuran və min əməmi nuran vəc'al min fəvqi nuran və min təhti nuran. Allahummə ə'tini nuran!"

"Allahım! Qəlbimə və dilimə nur saç! Qulağıma və gözümə nur saç! Arxama və önümə nur saç! Başımın üstündən və ayağımın altından nur saç! Allahım! Mənə nur bəxş et"<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Müslim, 6827.

<sup>2</sup> Müslim, 1796.

((اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي، وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي إِلَيْهَا مَعَادِي، وَاجْعَلِ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ، وَاجْعَلِ الْمَوْتَ فِيهَا رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ))

"Allahummə əslih li diniyəlləzi hu-  
va ismətu əmri və əslih li dünyayəlləti  
fiyhə məəşi və əslih li axirətiyəlləti  
fiyhə məədi vəc'alil-həyatə ziyadətən  
li fi kulli xeyr vəc'alil-məutə rahətən li  
min kulli şər"

"Allahım! İsmətli olan dinimi, yaşa-  
dığım dünyamı və qayıdacaq axirəti-  
mi islah et! Xeyirli işlər üçün ömrümü  
artır, ölümümü isə şər əməllərdən qur-  
tarmaq üçün rahatlıq vasitəsi et!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى، وَالتَّقَى، وَالْعَقَافَ، وَالْغِنَى))

<sup>1</sup> Muslim, 6841.

"Allahummə inni əsəlukəl-hudə vət-tuqa vəl-əfafə vəl-ğinə"

"Allahım! Səndən hidayət, təqva, ifətli və qənaətkar olmağımı diləyirəm."<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ، وَالْهَرَمِ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ. اللَّهُمَّ آتْ نَفْسِي تَقْوَاهَا، وَزَكَّاهَا أَنْتَ حَيُّ مَنْ زَكَّاهَا، أَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلَاهَا. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا))

"Allahummə inni əuzu bikə minəl-aczi vəl-kəsəli vəl-cubni vəl-buxli vəl-hərəmi və əzabil-qabri. Allahummə ati nəfsi təqvahə və zəkkihə əntə xayru mən zəkkahə əntə vəliyyuhə və məulahə. Allahummə inni əuzu bikə min ilmin lə yənfə və min qalbin lə

<sup>1</sup> Müslim, 6842.

yəxşə və min nəfsin lə təşbə və min də'vətin lə yustəcəbu ləhə"

"Allahım! Acizlikdən, tənbellikdən, qorxaqlıqdan, paxıllıqdan, qocalıqdan və qəbir əzabından Sənə sığınırım! Allahım! Nəfsimi təqvalı et və onu təmizə çıxart, Sən təmizə çıxaranların ən xeyirlisisən. Sən nəfsimin qəyyumu və hamisisən! Allahım! Fayda verməyən elmdən, Səndən qorxmayan qəlbdən, doymayan nəfsdən və qəbul olmayan duadan Sənə sığınırım!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ، وَتَحْوِيلِ عَافِيَتِكَ،  
وَفُجَاءَةِ نِقْمَتِكَ، وَجَمِيعِ سُخْطِكَ))

"Allahummə inni əuzu bikə min zəvali ni'mətikə və təhvili afiyətikə və fucaəti nəqmətikə və cəmiy'i suxtikə."

<sup>1</sup> Muslim, 6844.

"Allahım! (Mənə verdiyin) nemətinin tükənməsindən, verdiyin salamatlığın dəyişməsindən, qəfil qisas almağından və bütün qəzəbindən Sənə sığınırım!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ، إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَمَلْتُ، مِنْ شَرِّ مَا لَمْ أَعْمَلْ))

"Allahummə ini əuzu bikə min şərri mə amiltu və min şərri mə ləm ə'məl"

"Allahım! Etdiyim və etmədiyim əməllərin şərindən Sənə sığınırım!"<sup>2</sup>

((اللَّهُمَّ يَا مُصَرِّفَ الْقُلُوبِ، صَرِّفْ قُلُوبَنَا عَلَى طَاعَتِكَ))

"Allahummə ya musarrifəl-qulubi sarrif qulubənə alə taətikə"

"Ey qəlbləri yönəldən Allahım! Qəlbimizi Öz itaətinə yönəlt"<sup>3</sup>

<sup>1</sup> Müslim, 6879.

<sup>2</sup> Müslim, 6833.

<sup>3</sup> Müslim, 6692.

((اللَّهُمَّ يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ، ثَبِّتْ قُلُوبَنَا عَلَى دِينِكَ))

"Allahummə ya muqallibəl-qulubi səbbit qulubənə alə diynik"

"Ey qəlbləri döndərən Allahım! Qəl-bimizi dinin üzərində sabit et!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ أَحْسِنْ عَاقِبَتَنَا فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا، وَأَجِرْنَا مِنْ خِزْيِ الدُّنْيَا، وَعَذَابِ الْآخِرَةِ))

"Allahummə əhsin aqibətənə fil-umu-ri kullihə və əcimə min xizyid-dunyə və əzabil-axirə"

"Allahım! Bütün işlərdə aqibətimizi yaxşılaşdır, dünya rüsvayçılığından və axirət əzabından bizi qoru!"<sup>2</sup>

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ، وَالْجُنُونِ، وَالْجَذَامِ، وَ مِنَ سَيِّئِ الْأَسْقَامِ))

<sup>1</sup> Səhih ət-Tirmizi, 3/180.

<sup>2</sup> Əhməd, 4/181.

"Allahummə inni əuzu bikə minəl-bərəsi vəl-cununi vəl-cuzami və min seyyiil-əsqam"

"Allahım! Albinosluqdan, divanəlikdən, cüzamdan və pis xəstəliklərdən Sənə sığınırım"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ مُنْكَرَاتِ الْأَخْلَاقِ، وَالْأَعْمَالِ  
وَالْأَهْوَاءِ))

"Allahummə inni əuzu bikə min munkəratil-əxlaqi vəl-ə'mali vəl-əhvai"

"Allahım! Pis əxlaqdan, yaramaz əməllərdən və fikirlərdən Sənə sığınırım!"<sup>2</sup>

((اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفْوٌ كَرِيمٌ مُحِبُّ الْعَفْوِ فَاعْفُ عَنِّي))

"Allahummə innəkə afuvvun kərimun tuhibul-afvə fə'fu anni"

<sup>1</sup> Səhih ən-Nəsai, 3/1116.

<sup>2</sup> Səhih ət-Tirmizi, 3/184.



"Allahım! Sən Bağışlayansan, Səxavətli sən, bağışlamağı sevir sən, mənə bağışla!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِعْلَ الْحَيْرَاتِ وَ تَرْكَ الْمُنْكَرَاتِ وَ حُبَّ الْمَسَاكِينِ وَ أَنْ تَعْفَرَ لِي وَ تَرْحَمَنِي وَ إِذَا أَرَدْتَ فِتْنَةَ قَوْمٍ فَتَوَفَّنِي غَيْرَ مَفْتُونٍ، وَ أَسْأَلُكَ حُبَّكَ وَ حُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ وَ حُبَّ عَمَلٍ يُقَرِّبُنِي إِلَى حُبِّكَ))

"Allahummə inni əs'əlukə fi'ləl-xayrati və tərəkəl-munkəratı və hubbəl-məsakini və ən təğfira li və tərhamni və izə əradtə fitnətə qovmin fətəvaffəni ğeyra məftun və əs'əlukə hubbəkə və hubbə mən yuhibbukə və hubbə aməlin yuqarribuni ilə hubbik"

"Allahım! Xeyirxahlıq etməyi, pis əməllərdən çəkinməyi, miskinləri sevməyi, mənə bağışlamağını, mənə rəhm

<sup>1</sup> Səhih ət-Tirmizi. 3/184.

etməyini və hər hansı qövmə bəla gön-  
dərmək istədikdə bəla mənə toxun-  
mazdan əvvəl canımı almağımı Sən-  
dən istəyirəm. Sənin məhəbbətini və  
Səni sevənin məhəbbətini qazanmağı-  
mı, Sənin məhəbbətinə yaxınlaşdırı-  
caq hər bir əməli sevməyimi Səndən  
istəyirəm"<sup>1</sup>



((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ، مَا  
عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ عَاجِلِهِ  
وَآجِلِهِ، مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنَ  
الْخَيْرِ مَا سَأَلَكَ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ مَا  
عَادَ بِهِ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ  
إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ وَعَمَلٍ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا  
مِنْ قَوْلٍ وَعَمَلٍ، وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ كُلَّ قَضَاءٍ قَضَيْتَهُ لِي  
خَيْرًا))

<sup>1</sup> Əhməd, 5/243.

"Allahummə inni əs'əlukə minəl-xeyri kullihi acilihi və əəcilihi mə alimtu minhu və mə ləm ə'ləm və əuzu bikə minəş-şərri kullihi acilihi və əəcilihi mə alimtu minhu və mə ləm ə'ləm. Allahummə inni əs'əlukə minəl-xeyri mə sə'ələkə abdukə və nəbiyyukə və əuzu bikə minəş-şərri mə azə bihi abdukə və nəbiyyukə. Allahummə inni əs'əlukəl-cənnətə və mə qarrabə ileyhə min qovlin və əməl və əuzu bikə minənnari və mə qarrabə ileyhə min qovlin və əməl və əs'əlukə ən təc'alə kullə qadain qadaytəhu li xeyran"

"Allahım! Bildiyim və bilmədiyim, tez və gec olan bütün xeyirləri Səndən diləyir və bildiyim və bilmədiyim, tez və gec olan bütün şər əməllərdən Sənə sığınırım. Allahım! qulun və peyğəmbərinin *Muhəmməd* ﷺ Səndən istədiklərini Səndən istəyir və sığındığı şər

əməllərdən Sənə sığınırım. Allahım! Cənnəti və ona yaxınlaşdıran hər bir söz və əməli Səndən istəyir, Cəhənnəmədən və ona yaxınlaşdıran hər bir söz və əməldən Sənə sığınırım. Səndən mənim üçün yazdığın hər bir hökmün xeyrli olmasını istəyirəm"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ احْفَظْنِي بِالإِسْلَامِ قَائِمًا، وَاحْفَظْنِي بِالإِسْلَامِ قَاعِدًا، وَاحْفَظْنِي بِالإِسْلَامِ رَاقِدًا، وَلَا تُشْمِتْ بِي عَدُوًّا وَلَا حَاسِدًا، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ خَزَائِنُهُ بِيَدِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ كُلِّ شَرٍّ خَزَائِنُهُ بِيَدِكَ))

"Allahumməh-fəzni bil-islami qaimən vəhfəzni bil-islami qaidən vəhfəzni bil-islami raqidən və lə tuşmit bi aduvvən və lə hasidən. Allahummə inni əs'əlu-kə min kulli xeyrin xazainuhu biyədikə və əuzu bikə min kulli şərrin xazainuhu biyədikə"

<sup>1</sup> Səhih İbn Macə, 2/327.

"Allahım! Məni həm ayaq üstə olduğum zaman, həm oturduğum, həm də uzandığım halda İslam dini ilə mühafizə et. Düşməni və paxılı mənə qarşı sevindirmə. Allahım! Xəzinəsi Sənin Əlində olan xeyri Səndən istəyir və xəzinəsi Sənin əlində olan şərdən Sənə sığınırım!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، وَوَسِّعْ لِي فِي دَارِي، وَبَارِكْ لِي فِي رِزْقِي))



"Allahummə-ğfirli zənbi və vəssi' li fi dari və barik li fi rizqi"

"Allahım! Günahımı bağışla, yaşadığım yeri genişlət və ruzimi bərəkətləndir!"<sup>2</sup>

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْقَمْرِ، وَالْقَلَّةِ، وَالذَّلَّةِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أَظْلَمَ، أَوْ أُظْلَمَ))

<sup>1</sup> əl-Hakim. Səhih hədislər silsiləsi, 1540.

<sup>2</sup> Əhməd, 4/63.

"Allahummə inni əuzu bikə minəl-fəqri vəl-qilləti vəz-zilləti və əuzu bikə min ən əzlimə əv uzləmə"

"Allahım! Kasıbçılıqdan, qıtlıqdan, rüsvayçılıqdan, zülm etməyimdən və ya zülmə məruz qalmağımdan Sənə sığınırım!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ يَوْمِ السُّوءِ وَمِنْ لَيْلَةِ السُّوءِ وَمِنْ سَاعَةِ السُّوءِ وَمِنْ صَاحِبِ السُّوءِ وَمِنْ جَارِ السُّوءِ فِي دَارِ الْمَقَامَةِ))

"Allahummə inni əuzu bikə min yəumis-sui və min leylətis-sui və min saətis-sui və min sahibis-sui və min caris-sui fi daril-muqaməti"

"Allahım! Pis gündən, pis gecədən, pis vaxtdan, pis yoldaşdan və yaşadı-

<sup>1</sup> Səhih ən-Nəsəi, 3/1111.

ğım yerdəki pis qonşudan Sənə sığınır-  
ram!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ فَقهني في الدين))

"Allahummə fəqqihni fid-din"

"Allahım! Məni dində bilikli et!"<sup>2</sup><sup>3</sup>

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أُشْرِكَ بِكَ وَأَنَا أَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ  
لِمَا لَا أَعْلَمُ))

"Allahummə inni əuzu bikə ən uş-  
rikə bikə və ənə ə'ləmu və əstəğfirukə  
limə lə ələmu"

"Allahım! Bilə-bilə Sənə şəriki qoş-  
maqdan Sənə sığınır və bilməyib et-  
diklərimə görə də Səndən bağışlanma  
diləyirəm!"<sup>4</sup>

<sup>1</sup> Səhih əl-Cami, 1/411.

<sup>2</sup> Bu duaya Peyğəmbərin ﷺ İbn Abbasa رضي الله عنه etdiyi dua dəlalət edir.

<sup>3</sup> əl-Buxari, 143.

<sup>4</sup> Səhih ət-Tərgib vət-Tərhib, 1/19.

((اللَّهُمَّ انْفَعْنِي بِمَا عَلَّمْتَنِي، وَعَلِّمْنِي مَا يَنْفَعُنِي، وَزِدْنِي  
عِلْمًا))

"Allahummə-nfə'ni bimə alləmtəni və  
allimni mə yənfəuni və zidni ilmən"

"Allahım! Mənə öyrətdiklərini mə-  
nim üçün faydalı et, fayda verəcək şey-  
ləri mənə öyrət və elmimi artır!"<sup>1</sup>



((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا طَيِّبًا، وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا))

"Allahummə inni əs'əlukə ilmən na-  
fiən və rizqan tayyibən və əmələn mu-  
təqabbələn"

"Allahım! Səndən faydalı elm, təmiz  
ruzi və qəbul olan əməl istəyirəm!"<sup>2</sup>

((اللَّهُمَّ حَاسِبْنِي حِسَابًا يَسِيرًا))

"Allahummə hasibni hisabən yəsira"

<sup>1</sup> Səhih İbn Macə, 1/47.

<sup>2</sup> Səhih İbn Macə, 1/152.



"Allahım! *Qiyamət günü* mənimlə  
çəkdiyin haqq-hesabı yüngül et!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ أَعْيِي عَلَيَّ ذِكْرَكَ وَشُكْرَكَ وَحَسَنَ عِبَادَتِكَ))

"Allahummə əinni alə zikrikə və şuk-  
rikə və husni ibadətikə"

"Allahım! Səni zikr etmək, Sənə şükr  
etmək və Sənə gözəl şəkildə ibadət et-  
mək üçün mənə yardım et!"<sup>2</sup>

((اللَّهُمَّ أَحْسِنْتَ خَلْقِي فَأَحْسِنِ خُلُقِي))

"Allahummə əhsəntə xalqi fə əhsin  
xuluqi"

"Allahım! Məni gözəl biçimdə yarat-  
dın, əxlaqımı da gözəlləşdir!"<sup>3</sup>

((اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ  
وَالْأَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا

<sup>1</sup> əl-Hakim, 1/255.

<sup>2</sup> əl-Hakim, 1/499.

<sup>3</sup> İrva əl-Ğəlil, 1/115.

كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ، اهْدِنِي لِمَا اخْتَلَفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ  
بِإِذْنِكَ إِنَّكَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ))

"Allahummə Rabbə Cibarilə və Mikailə və İsrafilə, fatiras-səmavati vələrdi, aliməl-ğaybi vəş-şəhadəti, əntə təhkumu bəynə ibadikə fi mə kənu fihi yəxtəlifun, ihdini limə-xtulifə fihi minəl-həqqi bi iznikə innəkə təhdi mən təşau ilə sıratın mustəqim"

"Cəbrailin, Mikailin bə İsrafilin Rəbbi, göyləri və yeri Yaradan, qeybdə və aşkarda olanı Bilən Allahım! Qulların arasındakı ixtilafın hökmünü verən Sənsən. Elə isə məni baş vermiş ixtilafdən Öz izninlə haqqa yönəlt. Həqiqətən, Sən istədiyini doğru yola yönəldirsən!"<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Sünən Əbu Davud, 763.

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْجُبْنِ  
وَالْبُخْلِ، وَالْهَرَمِ وَالْقَسْوَةِ، وَالْعُقْلَةِ، وَالْعَيْلَةِ وَالذِّلَّةِ  
وَالْمَسْكَنَةِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَالْكَفْرِ، وَالْفُسُوقِ،  
وَالسُّنْقَاقِ، وَالنِّفَاقِ وَالسُّمْعَةِ، وَالرِّيَاءِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الصَّمَمِ  
وَالْبُكْمِ وَالْجُنُونِ، وَالْجَذَامِ، وَالْبَرَصِ، وَسَيِّئِ الْأَسْقَامِ))

"Allahummə inni əuzu bikə minəl-  
aczi vəl-kəsəli vəl-cubni vəl-buxli vəl-  
hərəmi vəl-qasvəti vəl-ğafləti vəl-iylə-  
ti vəz-zilləti vəl-məskənəti və əuzu bi-  
kə minəl-fəqri vəl-kufri vəl-fusuqi vəş-  
şiqaqi vən-nifaqi vəs-sum'ati vər-riyai  
və əuzu bikə minəs-saməmi vəl-bəkə-  
mi vəl-cununi vəl-cuzami vəl-bərəsi və  
seyyiil-əsqami"

"Allahım! Acizlikdən, tənbəllikdən,  
qorxaqlıqdan, paxıllıqdan, qocalıqdan,  
sərt olmaqdan, qəflətdən, ehtiyacdən,  
rüsveyçılıqdan, miskinlikdən, kasıbçı-

lıqdan, küfrdən, asilikdən, ixtilafdən, nifaqdan, lovğalıqdan, riyakarlıqdan, karlıqdan, lallıqdan, divanəlikdən, cüzamdan, albinosluqdan və pis xəstəliklərdən Sənə sığınırım!"<sup>1</sup>

((اللَّهُمَّ اجْعَلْ أَوْسَعَ رِزْقِكَ عَلَيَّ عِنْدَ كِبَرِ سِنِّي وَأَنْقِطَاعِ عُمْرِي))



"Allahumməc-əl əvsəa rızqikə aley-yə ində kibəri sinni vən-qitai umri"

"Allahım! Ən bol ruzini mənə qocaldıqda, ömrümün sonunda ver"<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Səhih əl-Cami, 1/407.

<sup>2</sup> Səhih hədislər silsiləsi, 1539.

## Səfər duası

((اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ، اللهُ أَكْبَرُ))

لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿

اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى، وَمِنَ الْعَمَلِ

مَا تَرْضَى، اللَّهُمَّ هُوَ عَلَيْنَا سَقَرْنَا هَذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ،

اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ، وَالْخَلِيقَةُ فِي الْأَهْلِ، اللَّهُمَّ

إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعَثَاءِ السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمَنْظَرِ، وَسُوءِ

الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ))

Allahu Əkbər, Allahu Əkbər, Allahu Əkbər. Subhanəl-ləzi səxxərə lənə həzə və mə kunnə ləhu muqrinin, və innə ilə Rabbinə ləmunqalibun. Allahummə innə nəş'əlukə fi səfərinə həzə əl-birra vət-təqva, və minəl-aməli mə tərda. Allahummə həvvin aleyinə səfəranə həzə vətvi annə bu'dəhu. Alla-

hummə əntəs-sahibu fis-səfəri vəl-xalifətu fil-əhl. Allahummə inni əuzu bikə min və'sais-səfəri və kəabətil-mənzəri və suil-munqaləbi fil-mali vəl-əhl]

«Allah ən Böyükdür, Allah ən Böyükdür, Allah ən Böyükdür. «Bunu bizə tabe edən *Allah* pak və müqəddəsdür. *Yoxsa* bizim ona gücümüz çatmazdı. Şübhəsiz ki, biz Rəbbimizə qayıdacağıq». Allahım! Bu səfərimizdə Səndən yaxşılıq, Allah qorxusu və razı qalacağıın əməl diləyirik. Allahım! Bu səfərimizi bizim üçün rahat et və onun uzaqlığını bizə yaxın et. Allahım! Səfərdə dost və ailəmiz üçün hamı Sənsən. Allahım! Səfərin ağırlığından, məyus edən mənzərədən, malda və ailədə xoşagəlməz dəyişiklikdən Sənə pənah aparıram».

Səfərdən qayıdanda isə həmin dua-  
nı oxuyub aşağıdakı sözləri də buna  
əlavə etmək lazımdır:

((آيُونَ، تَائِيُونَ، عَابِدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ))

[Ayibunə, taibunə, abidunə, li Rab-  
binə hamidun]

«(Biz) geri dönənlər, tövbə edənlər,  
ibadət edənlər, Rəbbimizə həmd edən-  
lərik!»<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Muslim, 2/998.

## Cənazə namazının fəziləti və ona dair bəzi məsələlər

Peyğəmbər ﷺ demişdir: **“Kim imanla, mükafatını yalnız Allahdan umaraq cənazənin ardınca getsə, namazını qılıb dəfn edilənədək yanında qalsa, iki qirat<sup>1</sup> savabla geri qayıdar ki, qiratların hər biri Uhud dağı boyda olar. Kim cənazə namazı qılıb dəfn edilməmişdən əvvəl geri qayıtsa, bir qiratla geri qayıtmış olar.”<sup>2</sup>**

Cənazə namazında səflərin sayının üç və daha çox olması müstəhəbdir.

Təkbirlərdən hər hansı birinə çatmayan kəs onları təkbaşına tamamlamalı və imama tabe olmalıdır. Hərgah belə etməyib imama qoşulub namazı qılarsa, namazı səhih, lakin naqis sayılır.

<sup>1</sup> Qirat: ölçü vahididir.

<sup>2</sup> Səhih əl-Buxari, 47.



Ölmüş müsəlmana cənazə namazının qılınması vacibdir. Hətta yarımçıq doğulmuş uşaq olsa belə. Bir şərtlə ki, bu düşüyün ana bətnində qaldığı müddəti dörd ay və bundan artıq olmalıdır.

Əgər bir müsəlmana cənazə namazı qılmadan onu dəfn ediblərsə, dəfn olunduqdan sonra belə, onun qəbrinin başında durub ona cənazə namazı qılmaq gərəkdir.

Cənazəni qəbrə qoyub üstünü torpaqladıqdan sonra dəfn edilən meyit üçün dua etmək və Allahdan onun sabitqədəm olmasını diləmək lazımdır ki, Nəkir və Munkərin suallarına cavab verə bilsin.

**Cənazə namazına gəlincə, bu namaz aşağıdakı qaydada qılınır:**

– namaza imamlıq edən kimsə kişi xeylağının baş tərəfində, qadın xeylağınının isə orta nahiyəsində durmalıdır;

– namaz əsnasında dörd dəfə təkbir gətirilməli və hər təkbirdə əllər qu-laq və ya çiyin nahiyəsində qaldırılmalıdır;

– birinci təkbirdən sonra istiaza duası (yəni əuzu billəhi minəş-şeytanir-rəcim) deyilməli, dalınca da "əl-Fatihə" surəsi oxunmalıdır.

– ikinci təkbirdən sonra Peyğəmbərə ﷺ salavat oxunmalıdır. Salavat isə belədir:

(( اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ))

"Allahummə salli alə Muhəmmədin və alə ali Muhəmməd, kəmə salleytə alə İbrahimə innəkə həmidun məcid. Allahummə barik alə Muhəmmədin və alə ali Muhəmməd, kə-

mə barəktə alə İbrahimə innəkə həmi-  
dun məcid.<sup>1</sup>2

– üçüncü təkbirdən sonra həmin cə-  
nazə üçün dua edilir. Dualar isə belədir:

(( اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَشَاهِدِنَا وَعَائِنَا،  
وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرْنَا وَأُنْثَانَا. اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا  
فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ.  
اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ ))

“Allahummə-ğfir lihəyyinə və məy-  
yitinə və şahidinə və ǧaibinə və saǧi-  
rinə və kəbirinə və zəkərinə və unsa-

---

<sup>1</sup> Tərcüməsi: Allahım! İbrahimə xeyir-dua ver-  
diyin kimi, Muhəmmədə və Muhəmmədin ailə-  
sinə də xeyir-dua ver! Şübhəsiz ki, Sən Tərifəla-  
yıqsən, Şan-şöhrətlisən! Allahım! İbrahimə bə-  
rəkət verdiyin kimi, Muhəmmədə və Muhəm-  
mədin ailəsinə də bərəkət ver! Şübhəsiz ki, Sən  
Tərifəlayıqsən, Şan-şöhrətlisən!

<sup>2</sup> Səhih Muslim, 908.

nə. Allahummə mən əhyəytəhu min-nə fə əhyihi aləl-isləm və mən təvaf-fəytəhu minnə fətəvaffəhu aləl-imən. Allahummə lə təhrimnə əcrahu və lə tudillənə bə'dəhu.<sup>1"2</sup>

(( اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ، وَاعْفُ عَنَّهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ، وَاعْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالتَّلْجِ وَالْبَرَدِ، وَنَوِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا حَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا حَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا حَيْرًا مِنْ

<sup>1</sup> Tərcüməsi: Allahım! Dirimizi və ölümüzü, burada olanımızı və olmayanımızı, kiçiyimizi və böyüyümüzü, kişimizi və qadınımızı bağışla! Allahım! Bizdən kimi yaşatsan müsəlman kimi yaşat! Bizdən kimi öldürsən mömin kimi öldür! Allahım! Onun əcrindən bizi məhrum etmə və ondan sonra bizi azdırma!

<sup>2</sup> İbn Macə 1/480; Əhməd, 2/368. Bax: «Səhih İbn Macə», 1/251.

رُوحِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ وَأَعِدْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ النَّارِ  
((

“Allahummə-ğfir ləhu vərhəmhü və afihi və'fu anhu və əkrim nuzuləhu və vəssi' mudxaləhu vəğsilhu bil-məi vəs-səlci vəl-bəradi və nəqqihi minəl-xəta-yə kəmə nəqqaytəs-səubəl-əbyəda minəd-dənəsi, və əbdilhu dəran xayran min dərihi, və əhlən xayran min əhlihi, və zəucən xayran min zəucihi və ədxilhul-cənnətə və əizhu min əzabil-qabri və əzabin-nəri.”<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Tərcüməsi: Allahım! Onu bağışla, ona rəhm et, ona salamatlıq ver, onu əfv et, onu gözəl tərzdə qarşıla, onun yerini geniş et! Onu su, qar və dolu ilə yu! Ağ paltarı kirdən təmizlədiyini kimi onu da günahlardan təmizlə! Ona evinin əvəzinə daha xeyirli ev, ailəsinin əvəzinə daha xeyirli ailə, zövcəsinin əvəzinə daha xeyirli zövcə

– Həddi-bülüğa çatmamış uşağın cənazə namazında oxunulan dua isə belədir;

(( اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ فَرَطًا وَدُخْرًا لِوَالِدَيْهِ، وَشَفِيعًا مُجَابًا.  
اللَّهُمَّ ثَقِّلْ بِهِ مَوَازِينَهُمَا وَأَعْظِمْ بِهِ أَجُورَهُمَا، وَ أَلْحِقْهُ  
بِصَالِحِ الْمُؤْمِنِينَ، وَاجْعَلْهُ فِي كَقَالَةِ إِبْرَاهِيمَ، وَقِهِ بِرَحْمَتِكَ  
عَذَابَ الْجَحِيمِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا حَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا حَيْرًا مِنْ  
أَهْلِهِ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَأَسْلَافِنَا، وَ أَفْرَاطِنَا، وَ مَنْ سَبَقَنَا  
بِالْإِيمَانِ ))

“Allahummə-c'alhu fəratan və zux-  
ran livalidəyhi və şəfian mucabən.  
Allahummə səqqil bihi məvazinəhu-  
mə və ə'zim bihi ucurahumə və əlhiq-  
hu bisalihil-mu'mininə vəc'alhu fi kə-

ver! Onu Cənnətə daxil et! Onu qəbir əzabından  
və Cəhənnəm əzabından qoru!

<sup>1</sup> Səhih Muslim, 2/663.

faləti İbrahim və qıhi birahmətikə əza-  
bəl-cəhim, və əbdilhu dəran xayran  
min dərihi, və əhlən xayran min əhli-  
hi, Allahummə-ğfir liəsləfinə və əfra-  
tinə və mən səbəqanə bil-imən<sup>1”2</sup>

– dördüncü təkbirdən sonra isə bir  
qədər gözləməli sonra sağ tərəf salam  
verilməlidir.

---

<sup>1</sup> Tərcüməsi: Allahım! Onu valideynləri üçün cənnətə girməkdə onları qabaqlayan, saxlanılan bir nemət və duası qəbul olunan bir şəfaətçi et! Allahım! Onun sayəsində onların (yaxşı əməl) tərəzilərini ağır et və onların mükafatlarını böyük et! Onu əməlisaleh möminlərə qovuşdur və İbrahimin himayəsinə götür. Öz mərhəmətinlə onu Cəhənnəm əzabından qoru! Ona evinin əvəzinə daha xeyirli ev, ailəsinin əvəzinə daha xeyirli ailə ver! Allahım! Bizim sələflərimizi, uşaqlarımızı və bizdən əvvəl iman gətirmiş kimsələri bağışla!» – desə yaxşı olar.

<sup>2</sup> Bax: ibn Qudəmənin, «əl-Muğni», 3/416; Şeyx Əbdüləziz ibn Abdullah ibn Baz, «əd-Durusul-Muhimmə li Ammətul-Ummə», səh. 15.



*Peyğəmbərimiz Muhəmmədə, onun ailəsinə və onun bütün əşabələrinə Allahın salavəti və salamı olsun, bərəkəti yetişsin!*